

**BOUWKUNDIG RAPPORT
INSPECTIE
41760/2011/B**

**EVERGEM
Kasteel van Wippelgem
-
Bruggen en keermuren
Kramershoek 2-4-6**

monumentenwacht
Oost-Vlaanderen vzw

Directie en secretariaat:
W. Wilsonplein 2, 9000 GENT
Tel.: 09-267 72 73; Fax: 09-267 72 98

Inspectiedienst:
Abdisstraat 2, 9000 GENT
Tel.: 09-234 18 55

E-mail: monumentenwacht@oost-vlaanderen.be
Website: www.monumentenwacht.be

Inspectie Bouwkunde	INSPECTIENUMMER : O-15/41760/2011/B
OBJECT	: Kasteel van Wippelgem - Bruggen en keermuren
LIGGING	: Kramershoek 2-4-6 EVERGEM
WETTELIJKE BESCHERMING	: Monument Kasteel, dienstgebouwen, ommuring, brugjes en walgrachten, 19 juni 1997 Dorpsgezicht Volledig domein met park, bos en drevenaanleg, 19 juni 1997
HUIDIGE FUNCTIE	: (bijzondere)
ABONNEE	: Gemeentebestuur van Evergem F. De Kokerlaan 11 9940 EVERGEM
INSPECTIEDATUM	: 13/12/2011
UITGEVOERD DOOR	: Wim Verdegem Tel: 09-223 49 35 E-mail: wim.verdegem@oost-vlaanderen.be
TOTAAL AANTAL MANUREN	: 5u00 (ter plaatse)
UITGEVOERDE WERKEN	: /
GEBRUIKTE MATERIALEN	: /
VORIGE INSPECTIES (sinds 2000)	: Eerste inspectie.
OPMERKINGEN	: Door de extreem lage waterstand in de walgracht en de vijvers konden op eenvoudige wijze de keermuren en de onderzijdes van de bruggen gecontroleerd worden. Dit resulteerde in het vaststellen van enkele gebreken die vermoedelijk onvoldoende gekend zijn. Daarom hebben wij besloten om deze apart in dit rapport op te nemen.

PRAKTISCHE AANBEVELINGEN VOOR HET EFFICIENTE ONDERHOUD VAN UW MONUMENT VINDT U ONMIDDELLIJK NA DE INHOUDSTAFEL.

Aanbevelingen

Aangezien het object beschermd is, heeft u voor bepaalde ingrepen het advies of de toelating nodig van de Vlaamse overheidsdienst, het agentschap Onroerend Erfgoed.

De meeste ingrepen zijn reeds vergunningsplichtig in het kader van de wetgeving rond de ruimtelijke ordening. Indien de geplande werken of handelingen niet vergunningsplichtig zijn, moet een toelating gevraagd worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

U kan best contact opnemen met de provinciale afdeling 'Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen': Gebroeders Van Eyckstraat 4-6, 9000 Gent. Tel.: 09-265 46 18 – e-mail: oost-vlaanderen@onroenderfgoed.be

Als hulp bij de instandhouding en het onderhoud biedt de overheid verschillende financiële tegemoetkomingen om de eigenaars-beheerders te helpen. Meer informatie hierover vindt u op de website: www.onroenderfgoed.be

Voor een goede **instandhouding** van het monument vinden wij het van belang dat volgende **werken** uitgevoerd worden:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder volgende nummers:

A.1. De brug van de hoofdingang

Plaatselijk herstellen van het gemetselde gewelf.	1.1.
Grondig herstellen van de ijzeren verankering.	1.2.
Plaatselijk herstellen en heropvoegen van de dekstenen.	1.3.

A.2. De brug naast het hoveniershuis

Grondig herstellen van de opleggingen van de ijzeren liggers en deze behandelen tegen roest (dringend).	2.2.
Plaatselijk herstellen van het metselwerk en de trap naast de brug.	2.1. en 2.4.
Behandelen tegen inrotting van het brugdek.	2.3.

A.3. De brug naast het koetshuis

Herstellen van het metselwerk en nemen van maatregelen om verder verzakken tegen te gaan.	3.1.
Plaatselijk herstellen van het gewapend beton.	3.2.

A.4. De brug in het bos

Grondig herstellen van de opleggingen van de ijzeren liggers en deze behandelen tegen roest (dringend).	4.2.
Plaatselijk herstellen van het metselwerk.	4.1.

A.5. De brug aan de Droogte

Plaatselijk herstellen van het metselwerk.	5.1. en 5.2.
Terugplaatsen van de weggevallen deksteen.	5.2.

B.1. De keermuur naast het kasteel

- Terug inbinden van het metselwerk aan de zuidhoek. 1.1.
- Op meerdere plaatsen herstellen van het metsel- en voegwerk. 1.1.
- Grondig herstellen van de trap en het terras aan de vijver. 1.2.

B.2. De keermuur aan het hoveniershuis

- Hervoege van het metselwerk ter hoogte van de waterlijn. 2.1.
- Plaatselijk herstellen en hervoege van de dekstenen. 2.2.

In het rapport wordt per **onderdeel** een globale **beoordeling** van de toestand gegeven. Hierbij worden volgende **criteria** gehanteerd:

G = Goed. Voor een goede instandhouding van het monument zijn geen onmiddellijke ingrepen vereist.

R = Redelijk. De vastgestelde onvolkomenheden zijn nog niet acuut. Wel is een verhoogde waakzaamheid geboden om zonodig tijdig te kunnen ingrijpen.

M = Matig. Plaatselijke gebreken werden vastgesteld. Zij moeten tijdig hersteld worden.

S = Slecht. Een snelle, grondige ingreep dringt zich op.

N = Niet geïnspecteerd.

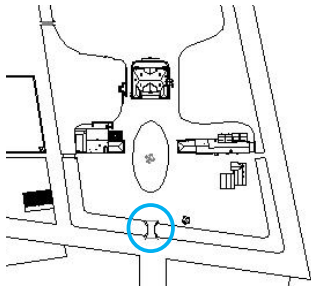
De onderdelen die **niet werden geïnspecteerd**, bijvoorbeeld omwille van veiligheidsoverwegingen, zijn in de kolom N (= Niet) aangegeven. In de toelichting vindt u de **verantwoording** hiervan.

De nummering van de daken tussen haakjes verwijst naar de situatieschets achteraan in het rapport.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	6
----------	---	---	---	---	---	-------------	---

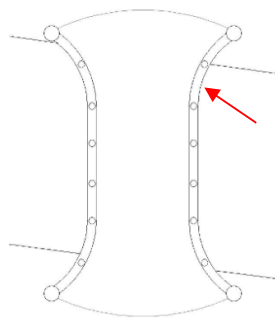
A: BRUGGEN

1. De brug van de hoofdingang

1.1. Metselwerk

- plaatselijk

M

Het betreft het tongewelf en de keermuren.

Aan de zuidwesthoek is het metselwerk ter hoogte van de overgang van het gewelf naar de keermuur fel beschadigd.

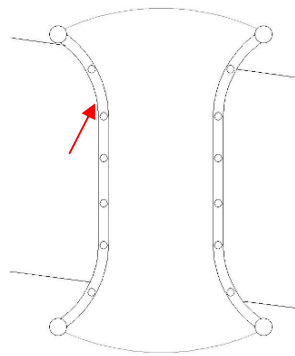
Van meerdere bakstenen zijn stukken afgebroken waardoor de rest van het metselwerk bloot staat aan verwerking.

Niet-tegenstaande het voegwerk nog niet zo

lang geleden hersteld werd komt dit op deze plaats terug los.

Vermoedelijke oorzaak is vorstschade en plaatselijk herstel is nodig.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	7
----------	---	---	---	---	---	-------------	---

-algemeen

R

Aan de zuidoosthoek vertoont het metselwerk van het gewelf een belangrijke langse scheur.

Wellicht is de oorzaak een combinatie van zetting van de constructie en

vorstschade en plaatselijk herstel is eveneens nodig.

Voor het overige vertoont het metselwerk slechts oppervlakkige verwerking en plaatselijk uitgespoeld voegwerk. Dit heeft voorlopig geen structurele gevolgen.

1.2. Ankers

- aan de oostzijde

S

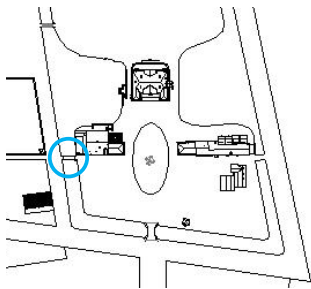
De vier muurankers, die een belangrijke functie hebben in het samen houden van de brug onder belasting, zijn fel aangetast door roest.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	8
- aan de westzijde			M			De verbinding tussen de trekstangen en de ankersleutels is niet meer gegarandeerd en zal pas kunnen gecontroleerd worden na het zorgvuldig verwijderen van alle roest en losse stukken baksteen. Vermoedelijk is herstel nodig, en een degelijke behandeling tegen roest is onontbeerlijk. Aan de westzijde zijn de ankers eveneens vrij roestig, maar duidelijk minder verzwakt dan aan de oostzijde.	
1.3. Dekstenen			M			 Zowel aan de oost- als de westzijde liggen enkele dekstenen gebroken. De stukken zijn van hun plaats geschoven en liggen gedeeltelijk los. De Blauwe hardsten zuiltjes met ketting en de vier vazen op de hoeken zijn nog in vrij goede staat.	
1.4. Brugdek	G					De baksteenklinkers op de brug vertonen geen noemenswaardige gebreken.	

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	9
----------	---	---	---	---	---	-------------	---

2. De brug naast het hoveniershuis

2.1. Metselwerk

M

Aan de zuidwesthoek is in het gemetselde bruggenhoofd een schuine zettingscheur ontstaan. Vermoedelijk betreft het de gevolgen van een vroegere zetting en opvolgen van de evolutie na het dicht voegen van de scheur is aangeraden.

Op meerdere plaatsen is het voegwerk uitgespoeld en komt dit los. Enige tijd geleden werd het voegwerk reeds plaatselijk

hersteld maar ook dit komt los. Vermoedelijk was de samenstelling van de voegmortel onvoldoende aangepast aan die van de metselmortel (te cementrijk).

2.2. Stalen liggers

- de opleggingen aan de westzijde

S

De vijf opleggingen zijn ernstig aangetast en duidelijk verzwakt door roest.

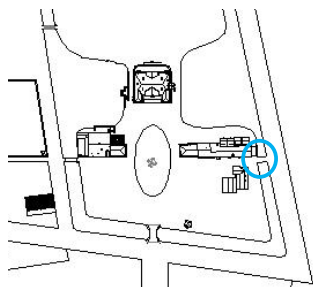
De ziel is op enkele plaatsen doorgeroest en ook de onderste flens

is nagenoeg volledig verdwenen. Structureel herstel is nodig en in afwachting is het afgeraden om met grote gewichten over de brug te rijden.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	10
- de opleggingen aan de oostzijde - algemeen			M			Ook deze zijn aangetast door roest maar minder ernstig dan aan de westzijde. In het kader van het volledig in orde brengen van de brug is plaatselijk herstel aangeraden. Voor het overige vertonen de liggers lichte roesdoorslag.	
2.3. Houten brugdek			M			 Het naalddhouten brugdek is nog niet zo oud en structureel in goede staat, maar aan de onderzijde is vorming van mycelium merkbaar. Dit duidt op een beginnende zwamaantasting en een extra preventieve behandeling (in droge omstandigheden) is raadzaam.	
2.4. Leuning	G					De smeedijzeren brugleuning is nog niet zo lang geleden vernieuwd en vertoont geen gebreken.	
2.5. Trap 			M			 Voornamelijk net onder de Blauwe hardstenen treden is het voegwerk diep uitgespoeld waardoor de treden loskomen. Voor het overige is de trap nog in goede staat.	

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	11
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

3. De brug naast het koetshuis

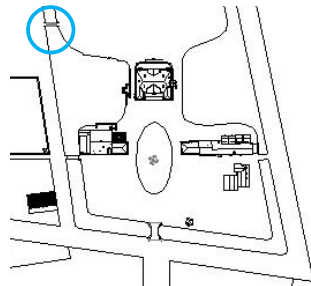

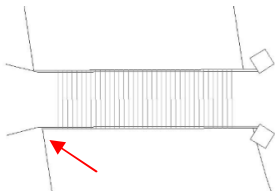
3.1. Metselwerk - plaatselijk - algemeen			M			 Aan de noordwesthoek is het metselwerk van de keermuur fel gescheurd. Blijkbaar is het bruggenhoofd op deze plaats onvoldoende stevig om de gronddruk te weerstaan, maar mogelijk heeft ook de wortelvorming van de vlakbij staande boom er iets mee te maken. Reconstrueren van het oorspronkelijke talud van de walgracht kan het verder verzakken van de muur wellicht tegengaan. Aan de overige hoeken is telkens het metselwerk licht gescheurd of beschadigd door verwerking. Dit heeft geen directe structurele gevolgen, maar plaatselijk herstel is toch aangeraden.
			R			

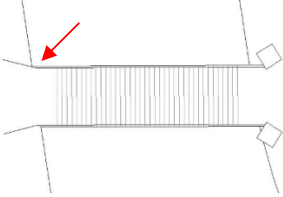
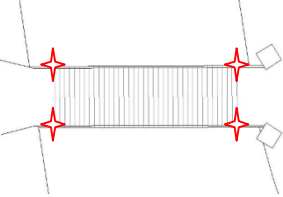
Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	12
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

3.2. Betonnen liggers en brugdek - plaatselijk - algemeen			M			 Voornamelijk aan de noordzijde zijn enkele stukken beton afgevallen door het roesten van de wapening. De beugels van de wapeningskorven zitten blijkbaar te ondiep en door onvoldoende betondekking is roestvorming ontstaan. Ook hier is er geen gevaar voor de stabiliteit, maar is plaatselijk herstel toch aangewezen. Voor het overige vertoont de betonnen constructie van deze brug geen gebreken.
	G					De smeedijzeren leuning is recent vernieuwd.

4. De brug in het bos

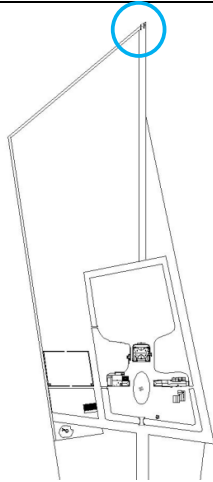

4.1. Metselwerk - de bruggenhoofden 			M			Aan de noordoosthoek is het metselwerk ernstig beschadigd, voornamelijk door wortelgroei van een te dicht staande esdoorn.
--	--	--	---	--	--	---

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	13
 - de gemetselde stijlen	G					 Aan de zuidoosthoek is het metselwerk beschadigd door het roesten van de ligger en door verwerking. Voor het overige zijn de bruggenhoofden structureel in goede staat, maar het voegwerk is plaatselijk uitgespoeld.	
4.2. Stalen liggers - de opleggingen van de twee buitenste liggers - algemeen				S		 Deze opleggingen zijn fel aangetast door roest. De ziel van het I-profiel is doorgeroest en de onderste flens is gedeeltelijk weggeroest.	
			M			 De opleggingen van de twee binnenste liggers zijn minder aangetast door roest, en voor het overige vertonen de liggers algemene roestvorming. Dit heeft geen directe structurele gevolgen, maar toch een is degelijke behandeling tegen roest aangeraden.	
4.3. Brugdek	G					Het dek is nog niet zo lang geleden vernieuwd en uitgevoerd in tropisch hardhout.	
4.4. Leuning	G					Ook de smeedijzeren leuning werd recent vernieuwd. Aan de zuidoosthoek is onderaan een extra onderregel ingevoegd en deze kreeg alsnog geen bescherming.	

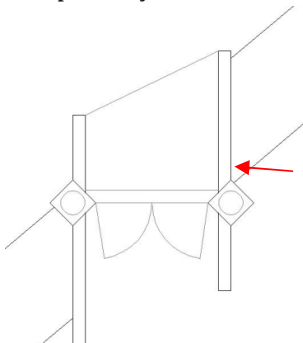
Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	14
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

5. De brug aan de Droogte

5.1. Metselwerk

- plaatselijk

- algemeen

M

Aan de westhoek is het metselwerk fel beschadigd door verwerking.

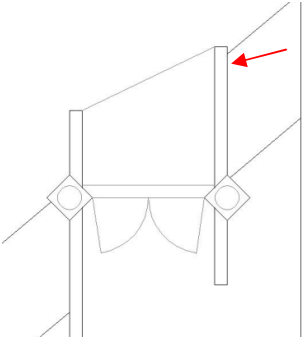
Het voegwerk is ernstig losgekomen en ook de

bakstenen komen los uit de muur.

Onder de weggevalen deksteen aan de zuidhoek (zie rubriek 5.2.) is ook het metselwerk deels weggevalen.

Vermoedelijk is het metselwerk niet zo oud en was de brug vroeger geheel anders opgebouwd dan nu het geval is (mogelijk een gemetseld gewelf). De diameter van het gres-buisje is wel erg klein om een vlotte verbinding van de walgracht te betekenen. De bakstenen en het voegwerk vertonen slechts lichte verwerking.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	15
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

5.2. Dekstenen - plaatselijk - algemeen				S		 Aan de zuidhoek is de deksteen in de gracht gevallen, mogelijk als gevolg van een aanrijding. De Blauwe hardsteen is wel wat beschadigd, maar kan perfect teruggeplaatst worden (na herstel van het onderliggende metselwerk).
			M			Het voegwerk tussen de dekstenen onderling is veelal weggefallen en aan de westzijde ligt een steen gebroken. Dit heeft echter geen directe gevolgen.
5.3. Hekstijlen	G					Behoudens enkele lichte barstjes is de vazen bovenaan, zijn aan de Blauwe hardstenen hekstijlen geen gebreken opgemerkt.
5.3. Hekwerk	G					
5.4. Terrein		R				 De kasseien liggen tamelijk fel verzakt. Net naast de oostelijke hekstijl staat een vrij grote boom. Om schade aan het metselwerk te voorkomen kan deze best verwijderd worden.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	16
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

B: KEERMUREN

1. Aan de oostzijde van het kasteel

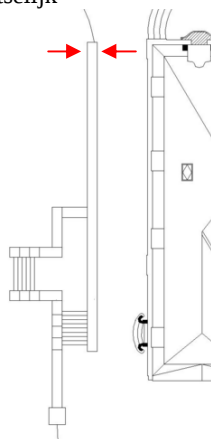
1.1. De muur

- algemeen

R

Het metselwerk is algemeen slechts licht verweerd en ook structureel is de muur nog in behoorlijke staat. Op meerdere plaatsen is het voegwerk nog niet zo lang geleden vernieuwd. Deze nieuwe voegen zijn echter onvoldoende vochtdoorlatend waardoor ze vervroegd los komen.

- plaatselijk

M

Aan de zuidzijde vertoont het metselwerk een ernstige verticale scheur. Vermoedelijk heeft dit te maken met thermische uitzetting van de muur en terug inbinden van het metselwerk is aangeraden.

Ter hoogte van de waterlijn is het voegwerk diep uitgespoeld.

Net onder de dekstenen is de bovenste laag bakstenen losgekomen. Ook dit heeft vermoedelijk te maken met ongelijke thermische zetting en herstellen van het voegwerk is nuttig.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting	17
----------	---	---	---	---	---	-------------	----

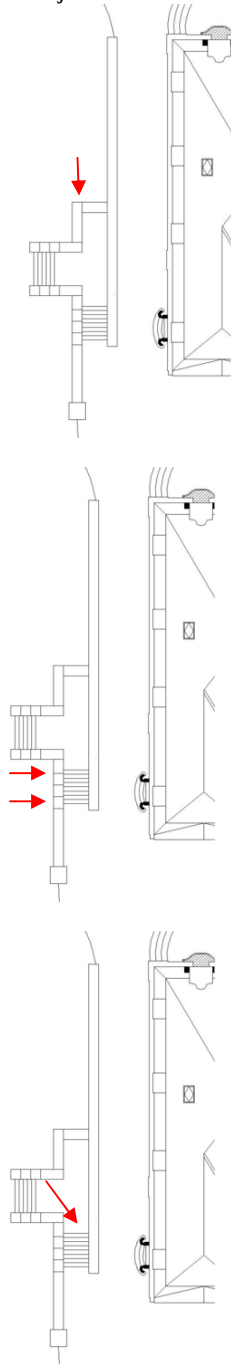
1.2. De trap naar de vijver

- algemeen

M

- plaatselijk

S

Het metselwerk van de trap en directe omgeving is fel verweerd en op meerdere plaatsen beschadigd.

Aan de zuidoosthoek is het metselwerk van de terrasmuur fel gescheurd en de deksteen komt los. Vermoedelijk betreft het een zetting vanuit de fundering,

maar de schade wordt sterk in de hand gewerkt door plantengroei in de voegen en de scheuren.

De muur langs de trap is op enkele plaatsen fel beschadigd. De voegen zijn uitgespoeld en meerdere bakstenen zijn afgebrokkeld.

Door deze verwerking is de onderste deksteen gevaarlijk los gekomen.

De onderste traprede is ingevallen samen met het ondersteunende gewelf.

De vloer van het terrasje is volledig overwoekerd. De meeste Blauwe hardstenen tegels zijn nog aanwezig maar liggen fel verzakt.

- plaatselijk

M

G

- algemeen

De deksteen aan de oostzijde van deze keermuur bestaat uit twee delen. De langse voeg tussen de delen is weggefallen.